

O D L U K E

A) Odluke domaćih sudova i drugih organa

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Presuda br. S1-772/75
od 25. IV 1975.

Vijeće: dr Vladimir Borić, Lida Horvat, dr Dragutin Vinski

Komisioni posao - Komisionar ima pravo komitentu zaračunati iznose plaćene za podmirenje zakonskih obveza pri uvozu robe, kao što su npr. carina i troškovi nastali u vezi s carinjenjem robe, jer su to nužni izdaci koje snosi krajnji korisnik robe - komitent - Ako su komisionar i komitent vansudskom nagodbom definitivno riješili reklamaciju u pogledu kvalitete robe i sve zahtjeve za naknadu štete, a napose visinu štete iz te reklamacije, onda komisionar ne može osnovano tražiti naknadu štete od komitenta u sudskom sporu

Tužitelj je komisionar, a tuženi je komitent (tvornica tekstilnih proizvoda). Utužen je iznos od din. 675.579,55 s naslova naknade štete. Nije sporno da je tuženi od materijala neke treće osobe - jedne njemačke firme - nekvalitetno izradio ženske ogrtače (2.700 komada). Spomenuta njemačka firma reklamirala je nedostatke robe svom sukontrahentu - komisionaru (sadašnjem tužitelju), a ovaj je pak reklamirao iste nedostatke robe svom komitentu (sadašnjem tuženome), koji je priznavši opravdanost te reklamacije raspolagao s ogrtačima prodavši ih. Nakon toga je između komitenta i komisionara u pogledu visine naknade pretrpljene štete došlo do zaključenja pismenog ugovora od 5.XI 1968, čiji sadržaj nije sporan.

Tužitelj je nakon toga ustao protiv tuženoga s tužbom ne obazirući se na zaključen ugovor od 5.XI 1968. godine.

Prvostepeni sud je nakon izvedenih dokaza i provedene rasprave presudom djelomično usvojio, a djelomično odbio tužbeni zahtjev.

Protiv dijelova prvostepene presude, kojom je tuženi obvezan platiti tužitelju iznos od din. 236.346, 12 s kamatama i uz naknadu troškova spora ulaže pravodobno žalbu tuženi zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeni-

čnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, te predlaže da se prvostepena presuda u pobijanom dijelu preinači udovoljavanjem tužbenom zahtjevu u cijelosti.

Tuženi ulaže žalbu protiv dijela navedene prvostepene presude kojom je obvezan platiti tužitelju iznos od din. 236.346,12 s kamatama i naknaditi parnične troškove iz svih razloga navedenih u čl.342 ZPP, te predlaže da se prvostepena presuda preinači odbijanjem tužbenog zahtjeva u cijelosti, odnosno da se ukine.

Tužitelj ističe u žalbi da smatra da je njegov povišeni tužbeni zahtjev na plaćanje iznosa od 586.027,80 din. spp tokom raspravljanja u prvostepenom postupku dokazan i utvrđen u cijelosti, pa je prvostepeni sud neosnovano primjenom odredaba člana 212 ZPP snizio utuženu stvarnu štetu tužitelja za din. 349.681,68, a visinu te štete kao opravdanu utvrdio je i saslušani sudski tekstilni vještak.

Neosnovano pobijana presuda u konkretnom slučaju primjenjuje kurs DM od din. 3,125 iz godine 1968, te je uslijed toga tuženi za odugovlačenje ovog spora još i primio nagradu u skoro dvostrukom iznosu s obzirom na današnji službeni kurs DM prema dinaru.

Ni izreka o naknadi troškova spora od strane tuženoga u pobijanoj presudi s obzirom na uspjeh stranaka u sporu nije osnovana.

Tuženi ističe u žalbi da je pobijanom presudom neosnovano obvezan platiti tužitelju iznos od 236.346,12 din. s kamatama zbog štete koja je navodno počinjena tužitelju: radi se o 2.701 komadu ženskih ogrtača koje je izradio tuženi od materijala naručitelja - njemačke firme Steilman. Naručitelj je spomenute ogrtače zbog nekvalitetne izrade reklamirao tužitelju, koji je reklamaciju dalje prenio tuženome. Tuženi je ogrtače prodao.

Iz činjenice da je tuženi s tom robom raspolagao, nikako ne slijedi da je time tužitelju nastala šteta, nego je ona mogla nastati samo navedenom inozemnom naručitelju, jer se radilo o njegovom materijalu za izradu tih ogrtača.

Tužitelj nije - po mišljenju žalitelja - ničim dokazao, da mu je uopće nastala šteta, a to ne slijedi ni iz činjenice da je firma Steilman teretila tužitelja za vrijednost svog materijala sa iznosom od DM 92.671,35, a tužitelj izričito priznaje da taj iznos nije nikada platio toj firmi.

Tužitelj je istaknuo da je inozemna firma pokušala od njega naplatiti DM 92.671,35 kompenzacijom sa osnovanim tražbinama tužitelja za isporučenu robu toj firmi, ali da se on tome usprotivio, jer je takav prijeboj izričito zabranjen našim deviznim propisima.

Radi se dakle o protupravnom ustezanju plaćanja tužiteljevih potraživanja od strane firme, a tužitelj, umjesto da tuži firmu za svoja navodno osnovana i dospjela potraživanja, podnosi tužbu protiv komitenta i dapače dobiva pobijanom presudom sudsku zaštitu.

Iznos koji je s naslova navodne štete dosudjen u korist tužitelja, ne samo da je, zbog navedenih razloga u osnovi nepravilan, nego je neosnovan i u pogledu visine, koja u sporu nikako nije valjano utvrđena po sudskom vještaku tekstilne struke. On je mimoišao dokaze tuženoga o stvarnoj vrijednosti materijala inozemnog naručitelja, iz kojeg je tuženi za njega izradio 2.701 komad ogrtača, a naručitelj je odbio njihov prijem i vratio ih.

Potpuno neosnovano utvrđuje pobijana presuda vrijednost ostalih troškova inozemnog naručitelja (provizija od 20%, modeli, šablone, normativi i studije) u svoti kojom je teretio tužitelja sa DM 12.492,35 pozivom na odredbe člana 212 ZPP, tj. po slobodnoj ocjeni, jer se radi o činjenicama, koje su se u sporu mogle i morale objektivno utvrditi po sudskom vještaku ili na drugi odgovarajući način i tek nakon toga mogla se utvrditi visina utuženog odštetnog zahtjeva.

Budući da je to izostalo, valja smatrati da je pobijana presuda u dijelu kojim tužitelju dosudjuje din. 325.997,87 nerazumljiva i ne može se ispitati, pa je zbog toga donešena uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka.

U odgovoru na žalbu tužitelj pobija žalbene navode tuženoga i predlaže da se žalba odbije uz priznanje štete od DM 92.671,35, za koju ga tereti firma Steilman. Tužitelj štetu nije nadoknadio, jer nije imao ni sredstva ni uvjeta da kupi potreban iznos deviza.

Drugostepeni sud je žalbu djelomično usvojio.

Iz obrazloženja:

Tuženik (komitent) se neosnovano žali protiv dijela prvostepene presude, kojim je obvezan tužitelju (komisionaru - uvozniku) platiti iznos od din. 89.551,75 i

kamate s naslova carine koju je tužitelj platio za uvoz 2.701 komada ženskih ogrtača vraćenih u Jugoslaviju zbog nekvalitetne izrade. Tuženi ih je naknadno preuzeo i prodao u Jugoslaviji.

Iz fotokopije dokumentacije koju je predočio tužitelj, a koju je ispitao i ocijenio sudski vještak, nesumnjivo proizlazi da je ta carina iznosila upravo utuženih din. 89.551,75 te treba biti plaćena po tuženome kao krajnjem korisniku uvozom vraćenih 2.701 komada ženskih ogrtača. Medjutim, carinu je u cijelosti umjesto tuženoga podmirio tužitelj.

Ta obveza tuženoga - po mišljenju drugostepenog suda - slijedi ponajprije iz činjenice da je tužitelj plaćanjem te carine izvršio zakonsku obvezu tuženoga, pa ga povrat tog iznosa plaćenog za tuženoga pripada kao osnovani i dospjeli verzijski zahtjev.

Osim toga, tužitelj je u predmetnom poslu između inozemnog naručitelja i tuženoga kao doradivača predmetnih ženskih ogrtača (iz materijala te firme) nastupio kao uvoznik-izvoznik, odnosno komisionar, koji prema važećim pravnim pravilima imovinskog prava ima pravo na naknadu svih korisnih i potrebnih izdataka kod realizacije posla za svog komitenta, a plaćanje navedene carine je kao izvršenje zakonske obveze kod uvoza predmetnih ogrtača svakako bio nužan, potreban i za tuženoga koristan izdatak.

Zbog navedenih razloga ukazuje se neosnovanim zahtjev tuženoga istaknut u žalbi da se tužitelja odbije i sa zahtjevom na plaćanje dijela utuženog iznosa od din. 89.551,75 s naslova plaćene carine, pa je u tom dijelu valjalo preinačenjem prvostepene presude tuženoga obvezati na plaćanje navedenog iznosa s kamatama.

Medjutim, tuženi - komitent se osnovano žali protiv dijela prvostepene presude, kojim je obvezan platiti tužitelju s naslova naknade štete din. 146.794,37 s kamatama, stoga što tužitelj taj zahtjev zasniva na reklamaciji kvalitete izrade 2.701 komada ženskih ogrtača od strane inozemnog naručitelja (ogrtači su izradjeni iz njegovog materijala). Naručitelj je nakon odbijanja prijema robe s naslova vrijednosti materijala i drugih raznih navodnih troškova (20% provizije, modeli, šablone, normativi i studije), teretio tužitelja iznosom od DM 92.671,35, pa tužitelj smatra da mu je tuženi dužan platiti taj iznos s naslova naknade štete, iako je nesporno da tužitelj taj iznos nikada nije podmirio inozemnom naručitelju.

Medjutim, kako to slijedi iz dopisa tužitelja upućenog tuženome od 5.XI 1968, stranke su se u vezi svih zahtjeva s obzirom na gore navedeni prigovor kvaliteti izrade ženskih ogrtača i povrat istih u Jugoslaviju, sporazumjele sklapajući novi ugovor, kojim su u cijelosti riješile tu reklamaciju kvalitete i povrat robe, tako što se tuženi obvezao da će iz jugoslavenskog materijala "Stockholm" ili "6720" kojeg će sam nabaviti besplatno izraditi 2.701 komad ženskih kišnih ogrtača prema modelu te u bojama iz palete boja tih artikala, koje će naručitelj naknadno dostaviti, time da će rok isporuke kasnije javiti.

Tuženoga se tim istim sporazumom ovlaštava da odmah kod poduzeća preuzme reklamiranih i vraćenih 2.701 komad ženskih ogrtača i s njima slobodno raspolaže, što je tuženi i učinio, te je tu robu prodao.

Po mišljenju drugostepenog suda, taj ugovor među strankama ne predstavlja novi ugovor o djelu, nego pogodbu, zapravo izvansudsku nagodbu, kojom su stranke definitivno riješile opravdani prigovor kvaliteti ženskih ogrtača koje je izradio tuženi, kao i sve zahtjeve za naknadu štete iz te reklamacije s naslova vrijednosti materijala (iz koga je tuženi izradio ogrtače), te svih ostalih troškova i zahtjeva naručitelja u vezi s tim, jer su sva prava naručitelja iz navedene reklamacije sklapanjem ove nagodbe utrnula.

S obzirom na ovakav pravni značaj tog ugovora, naknadni pokušaj odustajanja tužitelja od te izvansudske nagodbe i ugovora o načinu naknade štete naručitelju u vezi spomenutog prigovora kvaliteti, te odbijanju prijema robe, pravno je irelevantan i bez značaja za ovaj spor. Tužitelj se zbog toga neosnovano pokušava u ovom sporu vratiti na situaciju prije sklapanja ove nove pogodbe, te na temelju spomenute likvidirane reklamacije traži umjesto naknade štete ugovorene 5.XI 1968. (u obliku besplatne izrade 2.701 komada ženskih ogrtača iz materijala tuženoga), isplatu ma kakve naknade ili štete u novcu.

Iz navedenog razloga valja - po mišljenju ovog žalbenog suda - smatrati da je prvostepena presuda u pobijanom dijelu, kojim se tužitelju dosudjuje s naslova naknade štete iznos od din. 146.794,37 donešena uz bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 343. stav 2. t.11. ZPP, jer je u proturječju s dokazima i u sporu utvrđenim činjenicama, te je zbog toga nerazumljiva, a ujedno je i temeljena na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Valjalo je stoga žalbu tuženoga u tom dijelu priznati kao osnovanu, a prvostepenu presudu u pobijanom dijelu preinačiti i presuditi kao u dispozitivu.

Konačno, žalba tužitelja, kojom pobija prvostepenu presudu u dijelu s kojim je tužbeni zahtjev djelomično odbijen s naslova naknade štete od din. 349.681,68 s kamatama, neosnovana je iz gore navedenih razloga, jer po mišljenju drugostepenog suda tužitelju ne pripada nikakva naknada štete ili troškova u novcu od strane tuženoga zbog nekvalitetno izrađenih i vraćenih ženskih ogrtača (2.701 komad), nego mu pripadaju samo prava iz navedene izvansudske nagodbe od 5.XI 1968.

Valjalo je stoga, iz navedenih razloga, žalbu tužitelja kao neosnovanu odbiti i presuditi kao u dispozitivu.

V.V.

Bilješka.- Objavljujemo gornju presudu iako se ne odnosi na transportno pravo. Predmet spora - rješenje reklamacije i visine štete izvansudskom nagodbom - je načelne prirode sa velikim praktičkim značenjem, pa ovo pitanje može biti aktualno i u odnosima iz prijevoznih ugovora.

Komisionar po pravnom pravilu par. 377. biv.Hrv. trg. zakona (i analognim odredbama ostalih trg. zakona) ima zakonsko ovlaštenje da od komitenta traži naknadu "nužnih ili korisnih" izdataka za carinu i troškove u vezi s carinjenjem, pa prema tome presuda netočno navodi da je to verzijski zahtjev. Isto tako netočno ove izdatke svrstava u "korisne" umjesto u nužne što oni zapravo jesu, jer predstavljaju zakonsku obvezu komisionara da ih plati trećim osobama u svoje ime, a za komitentov račun.

V.V.